

Nr 76.

Av herr **Pettersson i Dahl m. fl.**, *angående åtgärder för befrämjande av landsbygdens och i synnerhet de avlägsnare bygdernas elektrifiering m. m.*

Frågan om landsbygdens elektrifiering har vid otaliga tillfällen varit föremål för riksdagsbehandling. 1936 års riksdag avlät en skrivelse nr 383 med begäran att Kungl. Maj:t måtte överväga möjligheten av statlig medverkan för fortsatt elektrifiering av landsbygden med »särskilt beaktande av att vissa skärgårdsområden och mera avlägset belägna eller glest befolkade landsdelar måtte kunna erhålla tillgång till elektrisk kraft».

Kungl. Maj:t uppdrog då åt kommerskollegium att verkställa denna utredning. Enligt denna delades landet upp i tre grupper. A-områden = sådana bygder, som äro elektrifierade; B-områden = sådana bygder med en befolkningstäthet att en elektrifiering kan ifrågakomma och C-områden sådana glest befolkade trakter, där inte elektrifiering förekommer och är utesluten.

Enligt denna uppdelning konstaterade kollegium att B-områden funnes i 1,063 av landets 2,361 egentliga landskommuner och att cirka 10 procent av landsbefolkningen var bosatt inom dessa. På grund av ovan nämnda utredning begärde och fick Kungl. Maj:t vid 1939 års lagtima riksdag ett anslag av 50,000 kronor till undersökning av landsbygdens elektrifiering huvudsakligen i Norrland, Bohuslän och Gotland.

Genom statens bränslekommission har en utredning verkställt angående kostnaden för landsbygdens fullständiga elektrifiering. Enligt denna återstår omkring 1,500,000 tariffenheter. Kostnaden för detta skulle med 1940 års priser uppgå till 270,000,000 kronor, varav 25,000,000 kronor för bygdenäten, 165,000,000 kronor för ortsnäten och 85,000,000 kronor för installation. 1940 års urtima riksdag anvisade 5,000,000 kronor till framdragande av elektriska ledningar och 1,500,000 kronor till installation.

Åtskilligt har sålunda åtgjorts för landsbygdens elektrifiering men mycket återstår att göra. De nuvarande förhållandena tala även för effektiva åtgärder i än mera vidgad omfattning. Vägande skäl härför ha även från skilda håll framförts.

På grund av den under senaste tiden inträdda bristen på lys- och brännolja har elektrifieringen nu blivit synnerligen aktuell och många människor särskilt i avlägsna bygder ha det under den mörka årstiden synnerligen svårt.

Under de senaste åren har i stor utsträckning vissa arbeten å jordbruksfastigheterna motoriserats, exempelvis tröskning, mjölkning, förmalning, vedsågning m. m. och härvid ha uti de orter, som sakna elektrifiering, moto-

terna utgjorts av bensin- eller brännoljemotorer, varvid utrangerade bilmotorer i stor utsträckning kommit till användning. Genom denna motorisering har arbetskraft besparats samtidigt som produktionen kunnat ökas.

Den inträdda bristen på bensin och brännolja har emellertid medfört, att jordbrukare icke kunna få bensin eller brännolja för de anskaffade motorerna, vilket för många blir synnerligen kritiskt. Elektrifieringen ger därjämte möjlighet att införa vattenledningar med hydroforpumpar, att lämna drivkraft för motorer för mindre hantverkare o. s. v.

För landsbygdens befolkning betyder den mörka årstiden redan under normala förhållanden mera än för städernas befolkning. Då man nu står inför det faktum, att fotogen ej kan erhållas för belysningsändamål och från föregående kristid känner till karbidens undermålighet såsom belysningsmedel inomhus och dess riskmoment, är tydligt, att levnadsförhållandena för ett stort antal svenska länthem inom närmaste tiden te sig ganska dystra.

Det synes därför motiverat att för elektrifiering av ifrågavarande områden snarast måtte ställas till förfogande all den hjälp och allt det stöd, som det allmänna kan ge.

På många håll kännetecknas den återstående elektrifieringen av särskilt höga ortsnätskostnader. Anledningen till dessa ligger ofta i bygdens natur. Där gårdarna äro små och spridda eller den odlade jorden splittrad av skog, sjöar, hav bliva kostnaderna för ortsnätet proportionsvis höga. I vissa fall har det förelegat bristande intresse från en eller ett par gårdar, varigenom kostnaden för de övriga stigit. Stundom ha svårigheter beträffande kostnadsfördelningen mellan markägare och arrendatorer verkat hämmande.

Det är emellertid inte endast framdragandet av ledningar och installation, som blir dyrare och är svårare att åstadkomma i glest bebyggda trakter, utan det är också priset på den förbrukade energien pr kilowattimme, rätten till framdragande av ledningar o. s. v. som gör saken ändå svårare. Som det nu är, variera priserna på elektrisk kraft och ström från 5 till 40 öre per kilowattimme, och då är att märka, att det billiga priset kan fås på dyrort (D) och det dyrare priset på billigaste ort (A).

I detta sammanhang förtjänar beröras det sätt varpå de stora förbrukarna av elektrisk energi gynnas, medan den lille och fattige får betala så mycket mera.

På åtskilliga håll synes det till och med som om de som handhava distributionen skulle anse sig kunna utnyttja sin ställning gent emot bygdernas folk på ett rent av godtyckligt sätt, så att det skulle i icke ringa grad bli beroende av vederbörande bolag om och på vilka villkor, som människorna skola få komma i åtnjutande av ljus och kraft (se interpellation nr 19 vid 1940 års riksdag samt debatten i andra kammaren 17: 19 d).

Mången frågar sig med rätta, om ett dylikt sakernas tillstånd är riktigt och om inte det vatten som finns i våra floder och vattenfall och de förmaner, som kunna hämtas därur, borde på ett helt annat sätt komma allmänheten även i de avlägsnare bygderna till godo. Det synes nu vara på tiden

att riksdagen upptager hela detta stora, för folket så viktiga spörsmål till ny behandling för att undersöka möjligheten av att förstatliga våra vattenfall och ta hand om hela vår elektriska energiförsörjning. Om än riksdagen fortsätter att anslå medel och hjälpa till på en del ställen, så kan det ändå inte bli enhetligt så länge nuvarande oenhetliga system fortgår.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag avseende ett effektivare tillgodoseende av landsbygdens och i synnerhet de avlägsnare bygdernas behov av elektriskt ljus och kraft samt enhetligare och lägre taxor, som icke gynna de stora förbrukarna; ävensom att i samband härmed frågan om förstatligandet av framställandet och tillhandahållandet av elektrisk energi för allmänhetens behov upptages till förutsättningslös omprövning.

Stockholm den 22 januari 1941.

<i>Anders Pettersson</i> i Dahl.	<i>Hj. R. Nilson</i> i Spånstad.	<i>Emil Gustafson.</i>
<i>Osc. Werner.</i>	<i>Lars E. Andersson,</i> Hedensbyn.	<i>C. O. Carlsson,</i> Bakeröd.
<i>J. V. Pettersson</i> i Norregård.	<i>K. E. Hansson,</i> Skediga.	<i>Th. Gardell.</i>
<i>Gustav Hallagård.</i>	<i>K. A. Westman.</i>	<i>Gust. E. Andersson,</i> Södergård.
<i>Aron Gustafsson</i> i Lekåsa.		<i>I. Pettersson</i> i Rosta.